

Zusammenfassung: Verzierungstechniken. Im Sălcuța IV-Herculane II-III-Horizont wurde die Verzierung erzeugt: a. durch Furchen; b. in Relief; c. durch Auftragen; d. durch Aufbemalen.

Verzierungsmotive: A. Ritzlinienverzierung (Abb. 1); B. eingedrückte Reihen (Abb. 2); C. Keramik mit Rinnenverzierung (Abb. 2-3); D. Reliefverzierung (Abb. 3-4); E. durch Barbotinverzierung erzeugte Motive (Abb. 4). F. Löcher-Knöpfe (Abb. 4); G. gestempelte Verzierungsmotive (Abb. 4); H. „Tannenzweig“-Motive (Abb. 4); I. Dreieck-Motive (Abb. 5); J. aufbemalte Motive (Abb. 27/1, 2; Sălceanu 2008, 18/35; 38/6; 40/5); K. Motive in „Gebälkform“ (Abb. 5); L. meandroidische Motive (Abb. 6); M. Winkelbandverzierung (Abb. 6); N. Schlangenverzierung (Abb. 6-7); O. spiralförmige Motive (Abb. 7); P. kreisförmige Motive (Abb. 7); R. rhombusförmige Motive (Abb. 7).

Cuvinte cheie: Băile Herculane-Peștera Hoților, Ostrovul Corbului, Piscul Cornișorului, ornamentare.

Stickwörter: Băile Herculane-Peștera Hoților, Ostrovul Corbului, Piscul Cornișorului, Verzierung.

Tehnici de ornamentare

În orizontul Sălcuța IV-Herculane II-III ornamentarea este executată în următoarele moduri:

a. prin adâncire; b. în relief; c. prin incrustație; d. prin pictură.

a. Ornamentarea prin adâncire presupune următoarele procedee: **a₁. incizia; a₂. impresiunile; a₃. canelarea.**

a₁. Inciziile se obțin prin: **a_{1a}. trasarea cu un obiect ascuțit a unor linii subțiri; a_{1b}. trasarea unor șanțulețe adânci; a_{1c}. scrijelarea suprafețelor cu măturica sau cu pieptenul.**

Inciziile sunt folosite adesea pentru incrustații. Scrijeliturile pot asigura fondul pentru motivele meandroide.

a₂. Impresiunile au forma instrumentului cu care sunt efectuate. Uneori ele sunt executate cu un vârf de os de pasăre, alteori par a fi trasate cu un vârf metalic.

Specifică orizontului nostru în faza Herculane II și Bodrogkeresztúr B este ornamentarea prin împunsături succesive. Acestea creează motive ornamentale sau delimitează unele ornamente. Rare sunt deocamdată dovezile de ornamentare cu Falschnur pe ceramica sălcuțeană din faze târzii¹.

a₃. Canelarea presupune crearea unor șanțulețe lustruite prin acțiunea piezișă a unui vârf bont sau mai ascuțit.

b. Ornamentarea în relief se realizează prin: **b₁. proeminențe organice; b₂. proeminențe emisferice, dungi în relief și creste** obținute prin împingerea peretelui din interior; **b₃. alveole; b₄. creste organice în relief; b₅. brâuri.**

Formele din acest tip de ornamentare pot fi organice, aplicate sau realizate prin împingerea peretelui din interior. Adesea acestea au fost spoite cu o substanță albă. Găuri-butoni apar ca urmare a împingerii peretelui vasului din interior, găurile fiind apoi obturate cu lut. Barbotina are rol ornamental. Motivele sunt obținute prin vălurirea accentuată a peretelui.

c. Incrustația se realizează cu o substanță albă, mai rar roșie, folosită în porțiunile ornamentate prin adâncire sau în relief. Inciziile sau impresiunile au rolul de a fixa pasta. Este un procedeu frecvent la comunitățile Gumelnița - Sălcuța și specific celor din orizontul Sălcuța IV-Herculane II-III². Apare și în ornamentele culturii Cernavodă I³ și Bodrogkeresztúr⁴.

d. Ornamentarea prin pictură. Pictura crudă este zgrunțuroasă, mată. Substanța aplicată este albă, roșie sau neagră. Ea este așezată cu predilecție pe suprafețe fără slip. Pictura înainte de ardere având același aspect zgrunțuros este aplicată după lustruirea vasului. Uneori se aplică o substanță albă, probabil foarte corozivă⁵.

¹ Roman 1971, 45.

² Berciu 1961, 299 - 300; Roman 1971, 117; Roman/Oprițescu 1989, 36.

³ Oprițescu 1981, 515.

⁴ Roman/Oprițescu 1989, 36; Luca 1999, 29.

⁵ Roman 1971, 70, 107.

Semnalarea picturii cu grafit într-un orizont Petrești IV de către D. Berciu este discutabilă⁶. De altfel, Petre Roman aduce corecturile necesare: motivele ornamentale de la Herculanee-*Peștera Hoților* și Cheile Turzii sunt caracteristice pentru ceramica Gumelnița-Sălcuța și dau doar impresia de pictură cu grafit⁷.

Motive ornamentale

A. Benzi incizate (pl. 1/A1-13) cu o răspândire generalizată în întreg arealul orizontului și în toate etapele sale. Adesea erau utilizate pentru incrustație. Inciziile au forma unor fâșii care acoperă vasul sau porțiuni din vas. Pot fi **adânci**⁸, **așezate în rețea** (pl. 1/A1)⁹ la Băile Herculanee-*Peștera Hoților*, depunerea c₂, 42/8¹⁰, **hașurate** (pl. 1/A2)¹¹ la Pecica-*Șanțul Mare* sau **concentrice** (pl. 1/A3)¹² la Nandru-*Peștera Curată* sau în **căpriori** (pl. 1/A4)¹³ la Cheile Turzii¹⁴, la Băile Herculanee-*Peștera Hoților*, depunerea c₂. **Hașurate**, pot da uneori *motive meandroide* (pl. 1/A2)¹⁵ la Pecica-*Șanțul Mare*, iar cele concentrice pot fi *încadrate de puncte*. Uneori inciziile au fost folosite pentru **incrustații** (pl. 1/A5-6)¹⁶- la Cheile Turzii -*Peștera Ungurească*¹⁷.

Inciziile sunt executate ca *scrijelituri* cu mătura sau cu pieptenul (pl. 1/A7-9)¹⁸. Scrijelitura asigură fondul unor motive *meandroide* (pl. 1/A10)¹⁹ sau *triunghiulare* (pl. 1/A11)²⁰. Uneori inciziile sunt *orizontale* delimitate de impresiuni executate cu un vârș bont (pl.1/A12)²¹, alteori *ortogonale*, delimitate prin *tehnica împunsăturilor succesive (Furchenstich)* (pl. 1/A13)²².

B. Șiruri de impresiuni. Au forma instrumentului cu care au fost executate (ovale, rotunde, triunghiulare, etc.). Acestea:

a. Ornează marginea vasului (pl. 2/B1-6)²³, *delimitează corpul de gât* (pl. 2/B7)²⁴, *ornează buza vaselor* (pl. 2/B8-10)²⁵; *sau corpul acestora* (pl. 2/B9, 33/7)²⁶.

b. Delimitează ornamente (pl. 2/B11-12)²⁷ sau *linii* (pl. 2/B13)²⁸.

c. Ornează prin creștături pe buză (pl.2/B14-18)²⁹.

C. Ceramica canelată. Se generalizează în Sălcuța IV după o evoluție sălcuțeană (Berciu 1961, 325). Canelurile sunt șanțulețe lustruite, adâncite. Unele sunt înguste, strânse (pl. 2/C1)³⁰, altele sunt late (pl. 2/C2)³¹.

Sunt *caneluri „fațete”* (pl. 2/C3)³², *caneluri reliefate* (pl. 2/4-5)³³. O parte sunt dispuse în *căpriori*

⁶ Berciu 1943 - 1945, 58, fig. 44 - 48; 1961, 87, fig. 16.

⁷ Roman 1971, 106 - 108.

⁸ Roman 1971, 2/57 la Ostrovul Corbului.

⁹ Sălceanu 2008, foto 9/6; pl. 40/7.

¹⁰ Din același punct, v. și Roman 1971, 4/27 la Piscul Cornișorului.

¹¹ Sălceanu 2008, pl. 46/7; Roman 1971, 37/9.

¹² Roman 1971, 33/30.

¹³ Sălceanu 2008, pl. 38/26, 62/2.

¹⁴ Material inedit, foto 4/1, 7, 13, 10/5, 12/1, 23/5; Roman 1971, 22/26.

¹⁵ Roman 1971, 37/9.

¹⁶ Sălceanu 2008, foto 4, 5, 24/5, pl. 32/1, 58/5, 7.

¹⁷ Roman 1971, 39/1-2.

¹⁸ Sălceanu 2008, 32/16, 33/5; Berciu 1961, 138/1, 3, 139/3, 6, 137/5; Roman 1971, 3/16, 5/4.

¹⁹ Roman 1971, 33/4.

²⁰ Sălceanu 2008, 58/5; Roman 1971, 33/2.

²¹ Roman 1971, 7/6.

²² Roman 1971, 33/7.

²³ Sălceanu 2008, 33/3, 36/12, 37/3, 6, 38/4, 13, 79/5 - 6, 81/4 - 5, foto 2/1; Roman 1971, 2/18-19, 5/3, 6/90-92, 98, 19/12, 20/18, 21/3, 6, 22/4, 13, 33/2.

²⁴ Sălceanu 2008, 33/2, 36/18, 37/5, 40/1; Roman 1971, 2/29, 5/2, 19/18, 21/5, 24/1.

²⁵ Sălceanu 2008, 38/18, 72/5; Roman 1971, 2/44, 3/15, 4/30, 5/3, 6, 6/86, 19/18, 22/18, 27/9, 13.

²⁶ Sălceanu 2008, 72/4-5; Roman 1971, 5/7, 6/52.

²⁷ Sălceanu 2008, 38/2, 7; Roman 1971, 7/6, 22/7, 33/6 - 7, 22/2, 7.

²⁸ Roman 1971, 33/6.

²⁹ Sălceanu 2008, 41/8, 12, foto 20/8, 12; Roman 1971, 3/16, 26/8, 12, 27/1,7, 33/7.

³⁰ Roman 1971, 6/15.

³¹ Roman 1971, 8/8, XVIII/1d, 2a, 2d.

³² Roman 1971, 3/14.

³³ Sălceanu 2008, foto 22/2, 52/1; Roman 1971, 35/19, 36/11.

(pl. 3/C6-7)³⁴.

Întălnim caneluri *verticale*³⁵, *oblice* (pl. 3/C6-7)³⁶ și *orizontale* (pl. 3/C7)³⁷.

Ornează *interiorul vaselor* (pl. 3/C6)³⁸, *umărul* (pl. 3/C8-9)³⁹, *gâtul* (pl. 3/C7)⁴⁰, *corpul* (pl. 3/C11)⁴¹ sau *toarta* (pl. 3/C4)⁴².

Canelurile pot fi *grupate*⁴³ sau pot fi în *fâșii*. *Mănunchiurile* oblice realizează o *motivistică în căpriori* (pl.3/C6 - 7).

D. Ornamente în relief

a. Proeminențe organice (pl. 3/D1-4)⁴⁴.

b. Proeminențe emisferice realizate prin împingerea peretelui din interior (pl.3/D5 - 9)⁴⁵. În același mod se obțin și *dungi în relief*⁴⁶ și *creste* (pl. 3/D10, 33/1)⁴⁷.

c. Alveole la capătul unor șanțulețe lustruite (pl. 3/D11)⁴⁸.

d. Creste în relief. Uneori sunt *scurte*⁴⁹, altele *lungi* (pl. 4/D12)⁵⁰ în forma unor *reliefuli organice*. Sunt *ondulate*, *crestate*⁵¹, ori *însoțite de linii incizate* adânc prin puncte succesive⁵².

e. Brăuri în relief orizontale (pl. 4/D14-15)⁵³, *verticale* (pl. 4/D16-18)⁵⁴, în *zig-zag* (pl. 4/D19)⁵⁵.

E. Motive realizate prin barbotină. La începutul fazei Sălcuța IV apare decorul în *vârci paralele* (pl. 4/E1)⁵⁶. La Băile Herculane-*Peștera Hoților* reliefulurile din barbotină sunt *verticale și paralele* în depunerea c₁ (pl. 4/E2 - 3, 42/9)⁵⁷.

F. Găuri-butoni. Se obțin prin împingerea pastei din interiorul vasului spre exterior, după care găurile sunt umplute cu lut⁵⁸. Apariția găurilor-butoni în faza Sălcuța IV reprezintă o noutate. Ei se găsesc și pe formele ceramice din cultura Cernavoda I, încă din faza timpurie. La Piscul Cornișorului aceștia completează motivul ornamental realizat prin mănunchiuri de șanțulețe așezate în căpriori. Aici găuri-butoni apar în spațiile dintre mănunchiuri⁵⁹. Consemnăm găuri-butoni și la Baia de Fier-*Peștera Pârcălabului*⁶⁰, la Ostrovul Corbului⁶¹.

G. Motive ornamentale obținute prin șampilare. Ornamentul șampilat este un element nou în evoluția culturii Sălcuța și apare numai în faza a IV-a⁶². Pentru realizarea acestui motiv ornamental la Piscul Cornișorului este utilizat un instrument cu vârful triunghiular, care realizează *triunghiuri* în șiruri

³⁴ Sălceanu 2008, 32/1, foto 12/8, 13/1, 23/5; Berciu 1961, 133-134; Roman 1971, 4/5.

³⁵ Sălceanu 2008, pl. 52/1, 54/1; Roman 1971, 6/48, 8/8.

³⁶ Sălceanu 2008, foto 17/6; Berciu 1961, 133-134; Roman 1971, 4/5.

³⁷ Sălceanu 2008, foto 22/7; Berciu 1961, 133-134; Roman 1971, 3/1.

³⁸ Roman 1971, 2/38, 4/5.

³⁹ Roman 1971, 33/25, 35/2, 4.

⁴⁰ Berciu 1961, 133-134; Roman 1971, 4/5.

⁴¹ Roman 1971, 3/14, 6/63, 18/20, 20/7, 23/4.

⁴² Sălceanu 2008, 63/2; Roman 1971, 35/19, 36/11.

⁴³ Roman 1971, 6/63, 8/12.

⁴⁴ Sălceanu 2008, 45/12, 52/3, 60/1, 62/2 - 3, 69/4; Roman 1971, 2/15, 6/47, 99, 35/10, 12, 37/11, 15, 39/11.

⁴⁵ Sălceanu 2008, 32/8 - 9, 45/23, 46/8, 54/2, foto 12/3, 13/4; Roman 1971, 3/8, 9, 11, 12, 35/23, 37/8.

⁴⁶ Roman 1971, 2/13.

⁴⁷ Roman 1971, 5/1.

⁴⁸ Sălceanu 2008, 35/20; Roman 1971, 18/20.

⁴⁹ Sălceanu 2008, pl. 46/9, 59/3; Roman 1971, 37/9.

⁵⁰ Sălceanu 2008, foto 22/2; Roman 1971, 4/24.

⁵¹ Sălceanu 2008, pl. 4/D13, 59/2, 70/5, 6; Berciu 1961, 138/8.

⁵² Berciu 1961, 136/3.

⁵³ Roman 1971, 2/39, 4/8.

⁵⁴ Roman 1971, 38/8, 39/7, 15.

⁵⁵ Sălceanu 2008, 38/20, 46/20; Roman 1971, 22/20, 37/20.

⁵⁶ Berciu 1961, 135/3.

⁵⁷ Roman 1971, 22/4, 30/9.

⁵⁸ Berciu 1961, 312.

⁵⁹ Sălceanu 2008, pl. 32/1; Berciu 1961, 133-134; Roman 1971, 3/1.

⁶⁰ Roman 1971, 2/6.

⁶¹ Roman 1971, 6/83.

⁶² Berciu 1961, 326.

ornamentale (pl.24/F-G10)⁶³. Vârful poate fi și *dreptunghiular*⁶⁴, sau *rotund*⁶⁵.

H. Motivul „ramurilor de brad”. Este prezentat sub forma unor șiruri de *linii oblice, paralele* (pl. 4/1 - 3), așezate în două⁶⁶ sau trei registre suprapuse⁶⁷. Nu apare asociat cu alte motive ornamentale. Este cunoscut din descoperirile de la Sălcuța-Piscul Cornișorului și de la Pecica-Șanțul Mare⁶⁸.

I. Motivul triunghiului realizat prin *pictare, ștampilare* sau prin *tehnica împunsăturilor succesive* (*Furchenstich*). Triunghiul poate avea vârful sus sau jos. Triunghiurile sunt:

a. Triunghiuri pictate. Apar triunghiuri *cu vârful în sus* pe o strachină portocalie la Băile Herculane-Peștera Hoților în depunerea c, fiind executate înainte de ardere cu o substanță albă. Pe marginea înaltă a străchinii, triunghiurile sunt câte patru, așezate în două grupe (pl. 5/1)⁶⁹. Le găsim *cu vârful în jos* pe o strachină descoperită la limita depunerilor c_2-e_{1a} de la Băile Herculane-Peștera Hoților (pl.5/2)⁷⁰. Triunghiurile au fost pictate cu o *soluție probabil albă*, căzută din cauza acidității⁷¹. La fel, triunghiuri pictate cu vârful în jos, realizate cu o substanță dispărută probabil din aceleași motive, au fost descoperite la Cheile Turzii-Peștera Ungurească⁷².

b. Triunghiuri realizate prin tehnica împunsăturilor succesive (Furchenstich). Pe un *fond scrijelat* sunt executate triunghiuri prin tehnica *Furchenstich* (pl. 5/I3)⁷³.

c. Triunghiuri hașurate⁷⁴.

d. Triunghiuri obținute prin ștampilare (pl. 5/I5)⁷⁵.

J. Motivele pictate sunt cele specifice ornamentației din orizontul aici studiat: *triunghiulare* (pl. 5/1-2)⁷⁶, *spiraliforme*⁷⁷, *circulare*⁷⁸, *unghiulare*⁷⁹, *ondulatorii*⁸⁰.

K. Motive în „căpriori” înrudite cu ornamentele în forma „ramurilor de brad”⁸¹. Sunt realizate prin:

a. Incizii incrustate cu alb (pl. 5/I4)⁸², la Băile Herculane-Peștera Hoților constatate pe fragmentele unui văscior din depunerea $c_2 - e_{1a}$. De asemenea, la Valea Anilor⁸³.

b. Șanțulețe adâncite și lustruite ca cele de pe umărul unei cești cu două toarte de la Ostrovul Corbului (pl. 5/K2)⁸⁴. La Sălcuța-Piscul Cornișorului motivul este produs prin *șanțulețe trasate cu un vârful bont și subțire* (pl. 5/K3)⁸⁵.

c. Șiruri de impresiuni (pl. 5/K1)⁸⁶.

L. Motivele meandroide sunt frecvente în orizontul cultural studiat. În depunerile de la Băile Herculane-Peștera Hoților din faza Herculane II, motivele meandroide sunt executate în *tehnica Furchenstich* pe un *fond scrijelat* fiind spoite cu alb (pl. 5/L1)⁸⁷. La fel la Bistrețu⁸⁸. Alteori fondul scrijelat

⁶³ Sălceanu 2008, 42/5, 64/1, 67/2, 68/2, 72/4, 5; Berciu 1961, 139/1; Roman 1971, 30/5, 9.

⁶⁴ Sălceanu 2008, pl. 42/9, 55/3, 76/6; Roman 1971.

⁶⁵ Sălceanu 2008, pl. 62/6.

⁶⁶ Berciu 1961, 136/6.

⁶⁷ Berciu 1961, 136/2, 5; Roman 1971, 4/20.

⁶⁸ Roman 1971, 36/13.

⁶⁹ Sălceanu 2008, 35/11; Roman 1971, 18/11=taf. X/2.

⁷⁰ Sălceanu 2008, 39/2; Roman 1971, 23/2.

⁷¹ Roman 1971, 69.

⁷² Sălceanu 2008, pl. 73/1 - 2, material inedit, găsit la adâncimea de 0, 15 m.

⁷³ Sălceanu 2008, 38/1; Roman 1971, 22/1.

⁷⁴ Sălceanu 2008, pl. 27/I4; Sălceanu 2008, 38/26, foto 12/1, Roman 1971, 22/26.

⁷⁵ Sălceanu 2008, 38/13, 42/5, 67/2, 72/4-5; Berciu 1961, 139/1; Roman 1971, 22/13, 30/5.

⁷⁶ Sălceanu 2008, pl. 18/35, 35/11, 39/2, 58/5, 73/1-2; Roman 1971, 18/11=Taf. X/2, 23/2 pl. 73/1 - 2.

⁷⁷ Roman 1971, 6/102.

⁷⁸ Sălceanu 2008, pl. 40/5; Roman 1971, 24/5.

⁷⁹ Sălceanu 2008, pl. 38/6; Roman 1971, 20/19, 22/6.

⁸⁰ Roman - Opreșescu 1989, 8/2.

⁸¹ Cf. Roman 1976, 27.

⁸² Sălceanu 2008, 38/26; Roman 22/26=Taf. XVI/3, 39/1 - 2.

⁸³ Sălceanu 2008, foto 12/1.

⁸⁴ Roman - Opreșescu 1989, 11/5.

⁸⁵ Berciu 1961, 311, fig. 133, 136/1, 4, 137/1.

⁸⁶ Roman 1971, 39/2.

⁸⁷ Sălceanu 2008, 21/7, 42/6; Roman 1971, 21/7=Taf. XIII/5, pentru un fragment din depunerea c2a, de asemenea și pl. 5/L2; Roman 1971, Abb. 30/6=Taf. XIII/5, pentru un fragment nestratigrafat, datat tot în faza Herculane II.

⁸⁸ Sălceanu 2008, foto 16/3, pl. 85/3.

lipsește și motivele meandroide sunt imprimate prin tehnica *Furchenstich* direct pe corpul vaselor (pl. 6/ L3)⁸⁹.

În faza Herculane III, la Peștera Hoților motivele meandroide înregistrează o stagnare. La Cheile Turzii sunt prezente și sunt realizate prin *incizii incrustate cu alb*⁹⁰. De asemenea, ele există și în Peștera Românești. Aici ele sunt imprimate prin *împunsături succesive pe un fond scrijelat*⁹¹ sau direct pe corpul vasului prin impresiuni (pl. 6/ L6)⁹².

La Ostrovul Corbului motivele meandroide au fost descoperite pe ceramica din mormintele 29 și 38 (pl. 6/L4-5)⁹³, imprimate prin *tehnica Furchenstich*. În mormântul 22 din aceeași necropolă, motivul este *cruțat cu roșu crud* (pl. 6/L7)⁹⁴, cu un *fond scrijelat în rețea*, cu resturi de materie albă⁹⁵.

M. Motivele unghiulare sunt formate de *benzi unghiulare* realizate prin adâncire (pl. 6/M1)⁹⁶. De asemenea, din *benzi pictate cu alb* pe spoiala roșie (pl. 6/M2-4)⁹⁷.

N. Motivele ondulatorii sunt construite de *benzi sau de bucle sinusoidale* după cum urmează:

a. Bandă sinusoidală oblică cu desfășurare orizontală, prezentă pe un vas ornitomorf din mormântul 3 de la Ostrovul Corbului (pl. 6/N1)⁹⁸. Banda a fost *pictată*, dar se păstrează doar negativul.

b. Bandă sinusoidală cu ondulații largi, orizontală. Uneori este *pictată* ca cea de pe un fragment din depunerea e_2 de la Băile Herculane (pl. 6/N2)⁹⁹, alteori este executată din șanțulețe paralele ca în cazul celei de pe un vas de la Sălcuța-Piscul Cornișorului (pl. 6/N3)¹⁰⁰.

c. Bandă sinusoidală verticală. La Piscul Cornișorului apar pe un fragment ceramic *două mănunchiuri de câte patru benzi* realizate din șanțulețe (pl. 6/N4)¹⁰¹.

d. Bucle sinusoidale. La Ostrovul Corbului pe un vas din mormântul 58 au fost *pictate* bucle sinusoidale (pictură crudă, căzută) *asociate cu buline intermediare* (pl. 7/N1)¹⁰².

O. Motive spiraliforme. La Băile Herculane-Peștera Hoților pe un fragment ceramic apar *spirale* obținute prin *incizii paralele, unite prin tangente*. Spiralele sunt mărginite de o linie executată în *tehnica Furchenstich*. Întreaga suprafață ocupată de acest motiv a fost spoită cu o materie albă (pl. 7/O1)¹⁰³.

Tot la Băile Herculane-Peștera Hoților pe un vas din depunerea c_1-c_2 , *spirale late* alcătuiesc un motiv spiraliform (pl. 7/O2)¹⁰⁴.

La Ostrovul Corbului aceste motive sunt pictate cu alb pe spoială roșie¹⁰⁵, iar în necropola din aceeași localitate, în mormântul 22, motivul spiraliform de pe o formă ceramică este executat prin *șanțulețe* (pl. 7/O3)¹⁰⁶.

P. Motive circulare. Sunt prezente în impresiunile rotunde de la Baia de Fier-Peștera Muierii¹⁰⁷, de la Ostrovul Corbului¹⁰⁸ sau la Băile Herculane-Peștera Hoților (pl. 7/P1)¹⁰⁹ unde impresiunile rotunde sunt executate cu un os de pasăre și sunt umplute cu alb. Aceleași impresiuni rotunde apar și la Cheile Turzii¹¹⁰.

⁸⁹ Sălceanu 2008, pl. 38/22; Roman 1971, Abb. 22/22=Taf. XVI/2.

⁹⁰ Sălceanu 2008, foto 24/5, pl. 58/7; Roman 1971, Abb. 39/1-2.

⁹¹ Roman 1971, 2, 4.

⁹² Roman 1971, 33/6.

⁹³ Roman/Oprițescu 1989, 13/2a-b, 7b.

⁹⁴ Roman/Oprițescu 1989, 11/2, 6.

⁹⁵ Roman/Oprițescu 1989, 17.

⁹⁶ Sălceanu 2008, 58/5, 72/3; Roman/Oprițescu 1989, 10/16.

⁹⁷ Roman 1971, 6/103.

⁹⁸ Roman/Oprițescu 1989, 8/2.

⁹⁹ Roman 1971, 27/14.

¹⁰⁰ Berciu 1961, 137/11.

¹⁰¹ Berciu 1961, 137/11.

¹⁰² Roman/Oprițescu 1989, 21, 16/2.

¹⁰³ Sălceanu 2008, 38/2; Roman 1971, 22/2.

¹⁰⁴ Roman 1971, XIV/2.

¹⁰⁵ Roman 1971, 6/102.

¹⁰⁶ Roman/Oprițescu 1989, 11/4.

¹⁰⁷ Roman 1971, 2/29.

¹⁰⁸ Roman 1971, 6/99.

¹⁰⁹ Sălceanu 2008, 42/12; Roman 1971, 30/12.

¹¹⁰ Sălceanu 2008, pl. 66/2, 4, materil inedit.

În Peștera Românești (pl. 7/P1)¹¹¹ motivul este compus de incizii subțiri, mărginite de un cadru creat prin împunsături succesive. Acest motiv apare și pe un fragment descoperit la Nandru-Peștera Curată (pl. 7/P3)¹¹².

Ar putea fi de asemenea motive circulare și cele pictate pe o formă ceramică din stratul Herculane II, însă pictura este căzută (pl. 7/P4)¹¹³. Cercuri concentrice se găsesc și pe un vas ceramic descoperit în secțiunea A-B de la Sălcuța-Piscul Cornișorului¹¹⁴.

R. Motive romboidale. Sunt de cele mai multe ori motive secundare, complementare. Motivul este format din grupuri de impresiuni rotunde, ovale sau ușor alungite, așezate în forme romboidale. Uneori sunt umplute cu alb.

La Băile Herculane-Peștera Hoților le întâlnim în faza Herculane II, depunerea c₁ (pl. 7/R1)¹¹⁵ și la Ostrovul Corbului (pl.7/R2)¹¹⁶.

Din cele expuse mai sus, sunt vădite influențele Cernavoda I, dar și cele vestice prin tehnica împunsăturilor succesive. Ceramica canelată se impune în Sălcuța IV după o evoluție proprie, sălcuțeană, cu manifestări ulterioare, importante în cultura Cernavoda III. De asemenea ornamentele ștampilate sunt caracteristice numai Sălcuței IV, ca și găurile buton ce apar în acest orizont cultural cu reflexe și în faza timpurie a culturii Cernavoda I. De remarcat este că în faza Herculane III evoluția motivelor ornamentale stagnează.

Bibliografie

- Berciu/Berciu 1943-1945: D. Berciu/Ion Berciu, *Cercetări și săpături în județele Turda și Alba*, Apulum, II, 1943-1945.
- Berciu 1961: D. Berciu, *Contribuții la problemele neoliticului din România în lumina noilor cercetări*, București, Editura Academiei RPR, 1961.
- Luca 1999: A. L. Sabin, *Sfârșitul neoliticului din teritoriul intracarpatic al României-cultura Bodrogkeresztúr*, Alba Iulia, 1999.
- Oprîțescu 1981: A. Dodd Oprîțescu, *Ceramica șnurată din culturile Cucuteni și Cernavoda I*, SCIVA, 32, 1981, 4, 529-536.
- Roman 1971: P. Roman, *Strukturänderungen des Endäneolithikums im Donau-Karpaten-Raum*, Dacia 15, 1971, 31-170.
- Roman/Oprîțescu 1989: P. Roman/A. Dodd Oprîțescu, *Interferențe etnoculturale din perioada indoeuropenizării, reflectate în cimitirul de la Ostrovul Corbului*, Thraco-Dacica, 10, 1-2, 1989, 11-38.
- Sălceanu 2008: Ilie Sălceanu, *Sălcuța IV-Herculane II-III*. Satu Mare, 2008.

Ilustrația. Abbildung

Plansa 1.

Motive ornamentale A. Abb. 1. Verzierungsmotive A (1. Sălcuța-Piscul Cornișorului apud Roman 1971, 4/27; 2. Pecica-Șanțul Mare apud Roman 1971, 37/9; 3. Nandru-Peștera Curată apud Roman 1971, 33/30; 4. Băile Herculane-Peștera Hoților apud Roman 1971, 22/26; 5. Cheile Turzii apud Roman 1971, 39/1; 6. Cheile Turzii apud Roman 1971, 39/2; 7. Sălcuța-Piscul Cornișorului apud Berciu 1961, 138/1; 7b. Sălcuța-Piscul Cornișorului apud Berciu 1961, 138/3; 8. Sălcuța-Piscul Cornișorului apud Berciu 1961, 139/6; 9. Sălcuța-Piscul Cornișorului apud Berciu 1961, 137/5; 10. Românești apud Roman 1971, 33/4; 11. Merești apud Roman 1971, 33/2; 12. Ostrovul Corbului apud Roman 1971, 7/6; 13. Românești apud Roman 1971, 33/7).

Plansa 2.

Motive ornamentale B. Abb. 2. Verzierungsmotive B (1-2. Baia de Fier-Peștera Pârcălabului apud Roman 1971, 2/18-19; 3-6. apud Roman 1971, 6/90 - 92, 98; 7. Baia de Fier-Peștera Pârcălabului apud

¹¹¹ Roman 1971, 33/7.

¹¹² Roman 1971, 33/30.

¹¹³ Sălceanu 2008, 40/3; Roman 1971, 24/3.

¹¹⁴ Berciu 1961, 151/4.

¹¹⁵ Roman 1971, 29/15, XIII/2, 3a, 3c, 3d, XVI/14b.

¹¹⁶ Roman/Oprîțescu 1989, 14/10.

Roman 1971, 2/29; **8.** Sălcuța-Piscul Cornișorului apud Roman 1971, 3/15; **9.** Sălcuța-Piscul Cornișorului apud Roman 1971, 5/3; **10.** Sălcuța-Piscul Cornișorului apud Roman 1971, 4/30; **11.** Românești apud Roman 1971, 33/7; **12.** Ostrovul Corbului apud Roman 1971, 7/6; **13.** Românești apud Roman 1971, 33/6; **14.** Sălcuța-Piscul Cornișorului apud Berciu 1961, 139/6; **15.** Băile Herculane-Peștera Hoților apud Roman 1971, 26/12; **16.** Ostrovul Corbului apud Roman 1971, 26/8; **17.** Băile Herculane-Peștera Hoților apud Roman 1971, 27/1; **18.** Băile Herculane-Peștera Hoților apud Roman 1971, 27/7).

Motive ornamentale C. Verzierungsmotive C (1. Ostrovul Corbului apud Roman 1971, 6/15; 2. Ostrovul Corbului apud Roman 1971, 8/8; 3. Sălcuța-Piscul Cornișorului apud Roman 1971, 3/14; 4. 4-5 Pecica-Șanțul Mare apud Roman 1971, 35/19; 5. Pecica-Șanțul Mare apud Roman 1971, 36/11).

Plansa 3.

Motive ornamentale C. Abb. 3. Verzierungsmotive C. (6. Sălcuța-Piscul Cornișorului apud Roman 1971, 4/5; 7. Sălcuța-Piscul Cornișorului apud Berciu 1961, 133-134, Roman 1971, 3/1; 8. Pecica-Șanțul Mare apud Roman 1971, 35/2; 9. Nandru-Peștera Curată apud Roman 1971, 33/25; 10. Băile Herculane-Peștera Hoților apud Roman 1971, 20/17; 11. Băile Herculane-Peștera Hoților apud Roman 1971, 23/4).

Motive ornamentale D. Verzierungsmotive D. (1. Pecica-Șanțul Mare apud Roman 1971, 35/20; 2. Pecica-Șanțul Mare apud Roman 1971, 35/19; 3. Pecica-Șanțul Mare apud Roman 1971, 37/15; 4. Cheile Turzii apud Roman 1971, 39/11; 5. Sălcuța-Piscul Cornișorului apud Roman 1971, 3/8; 6. Sălcuța-Piscul Cornișorului apud Roman 1971, 3/9; 7. Sălcuța-Piscul Cornișorului apud Roman 1971, 3/11; 8. Sălcuța-Piscul Cornișorului apud Roman 1971, 3/12; 9. Pecica-Șanțul Mare apud Roman 1971, 37/8; 10. Sălcuța-Piscul Cornișorului apud Roman 1971, 5/1; 11. Herculane - Peștera Hoților apud Roman 1971, 18/20).

Plansa 4.

Motive ornamentale. D. Abb. 4 Verzierungsmotive 4 (12. Sălcuța-Piscul Cornișorului apud Roman 1971, 4/24; 13. Baia de Fier-Peștera Pârcălabului apud Roman 1971, 2/39; 14. Sălcuța-Piscul Cornișorului apud Berciu 1961, 138/8; 15. Românești apud Roman 1971, 33/8; 16. Ostrovul Corbului apud Roman 1971, 39/15; 17. Pecica-Șanțul Mare apud Roman 1971, 37/2; 18. Cheile Turzii apud Roman 1971, 39/7).

Motive ornamentale E. Verzierungsmotive E. (1. Sălcuța-Piscul Cornișorului apud Berciu 1961, 135/3; 2. Băile Herculane-Peștera Hoților apud Roman 1971, 22/4; 3. Băile Herculane-Peștera Hoților apud Roman 1971, 30/9).

Motive ornamentale F-G. Verzierungsmotive F-G (1. Sălcuța-Piscul Cornișorului apud Berciu 1961, 139/1).

Motive ornamentale H. Verzierungsmotive H (1. Sălcuța-Piscul Cornișorului apud Berciu 1961, 136/2; Sălcuța-Piscul Cornișorului apud Berciu 1961, 136/5; 3. Pecica-Șanțul Mare apud Roman 1971, 36/13).

Plansa 5.

Motive ornamentale I. Abb. 5 Verzierungsmotive I. (1. Băile Herculane-Peștera Hoților apud Roman 1971, 18/11; 2. Băile Herculane-Peștera Hoților apud Roman 1971, 23/2; 3. Băile Herculane-Peștera Hoților apud Roman 1971, 22/1; 4. Băile Herculane-Peștera Hoților apud Roman 1971, 22/26; 5. Băile Herculane-Peștera Hoților apud Roman 1971, 22/13).

Motive ornamentale K. Verzierungsmotive K (1. Cheile Turzii apud Roman 1971, 39/2; 2. Ostrovul Corbului apud Roman/Oprîtescu 1989, 11/5; 3. Sălcuța-Piscul Cornișorului apud Berciu 1961, 137/1).

Motive ornamentale L Verzierungsmotive L (1. Băile Herculane-Peștera Hoților apud Roman 1971, 21/7; 2. Băile Herculane-Peștera Hoților apud Roman 1971, 30/6).

Plansa 6.

Motive ornamentale. L. Abb. 6 Verzierungsmotive L. (3. Băile Herculane-Peștera Hoților apud Roman 1971, 22/22; 4. Ostrovul Corbului apud Roman/Oprîtescu 1989, 13/2b; 5. Ostrovul Corbului apud Roman/Oprîtescu 1989, 13; 6. Românești apud Roman 1971, 33/6; 7. Ostrovul Corbului apud Roman - Oprîtescu 1989, 11/2, 6).

Motive ornamentale M. Verzierungsmotive M (1. Ostrovul Corbului apud Roman/Oprîtescu 1989, 10/16; 2. Băile Herculane-Peștera Hoților apud Roman 1971, 20/19; 3. Băile Herculane-Peștera

Hoților apud Roman 1971, 22/5; 4. Ostrovul Corbului apud Roman 1971, 6/103).

Motive ornamentale N. Verzierungsmotive N. (1. *Ostrovul Corbului* apud Roman/Oprițescu 1989, 8/2; 2. *Băile Herculane-Peștera Hoților* apud Roman 1971, 27/14; 3. *Sălcuța-Piscul Cornișorului* apud Berciu 1961, 137/10; 4. *Sălcuța-Piscul Cornișorului* apud Berciu 1961, 137/11).

Planșa 7.

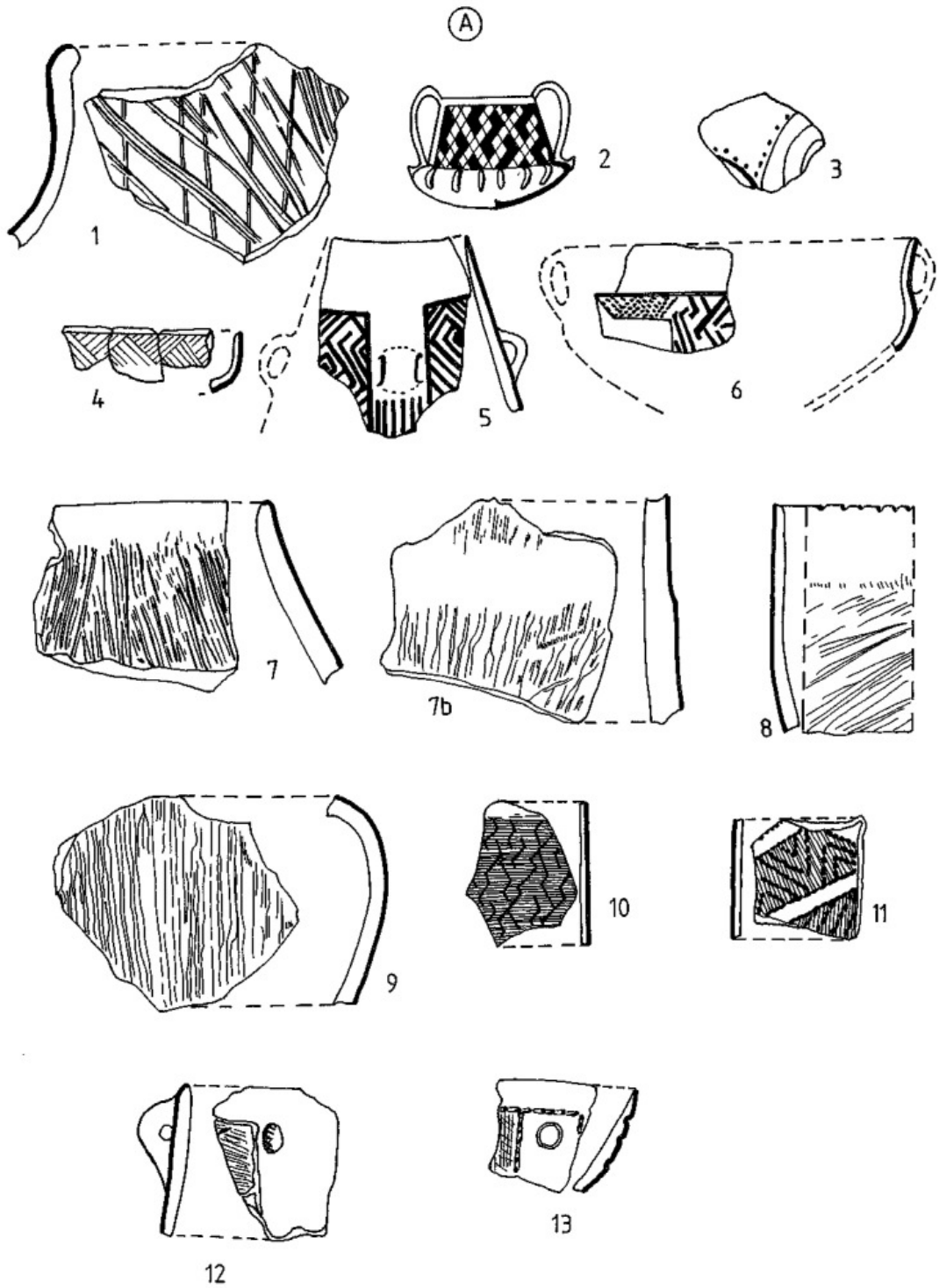
Motive ornamentale N. Abb. 7 Verzierungsmotive N. (5. *Ostrovul Corbului* apud Roman/Oprițescu 1989, 16/2).

Motive ornamentale O. Verzierungsmotive O (1. *Băile Herculane-Peștera Hoților* apud Roman 1971, 22/2; 2. *Băile Herculane-Peștera Hoților* apud Roman 1971, XIV/2; 3. *Ostrovul Corbului* apud Roman/Oprițescu 1989, 11/4).

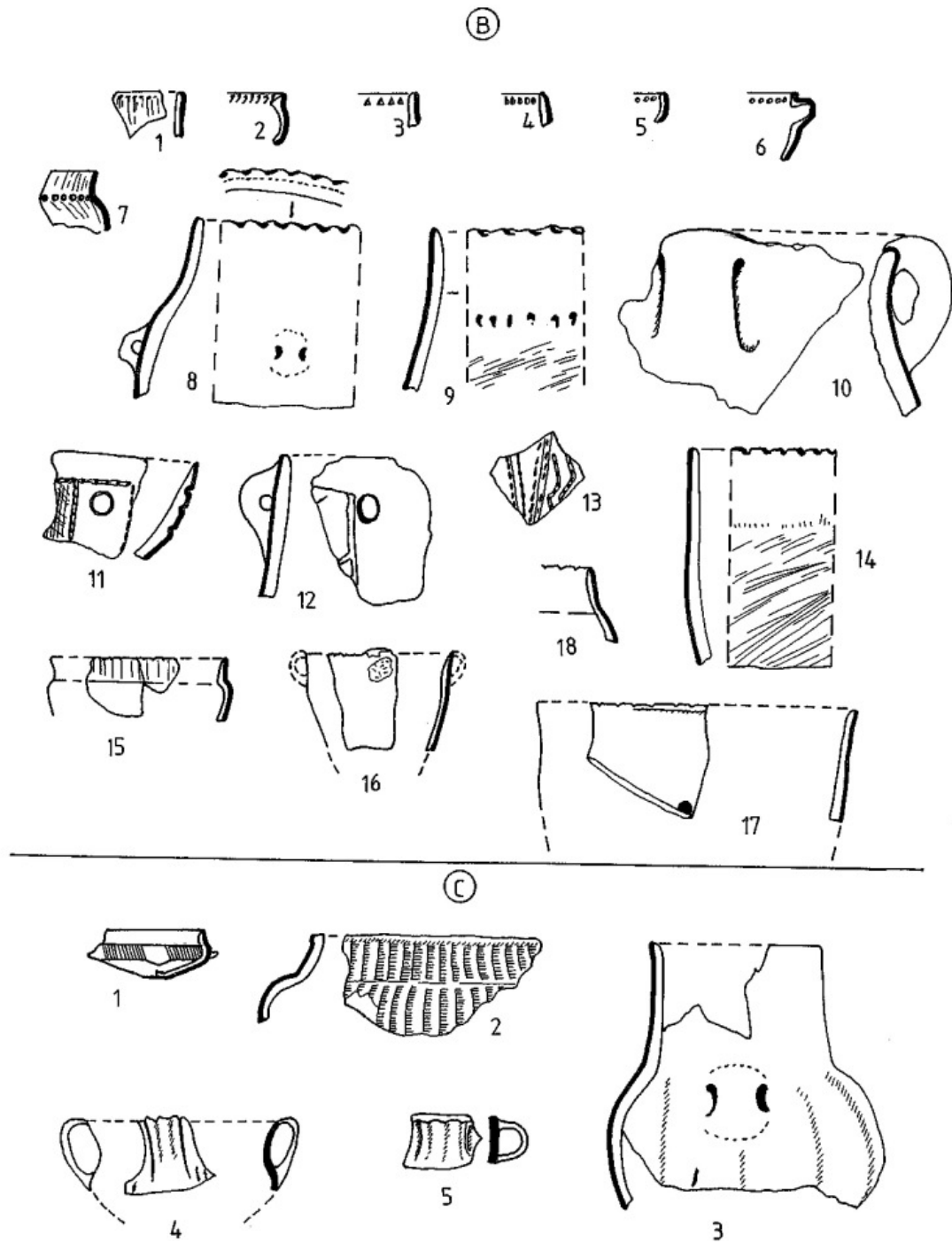
Motive ornamentale P. Verzierungsmotive O (1. *Băile Herculane-Peștera Hoților* apud Roman 1971, 30/12; 2. *Românești* apud Roman 1971, 33/7; 4. *Băile Herculane-Peștera Hoților* apud Roman 1971, 24/5).

Motive ornamentale R. Verzierungsmotive R. (1. *Băile Herculane-Peștera Hoților* apud Roman 1971, 29/15; 2. *Ostrovul Corbului* apud Roman/Oprițescu 1989, 14/10).

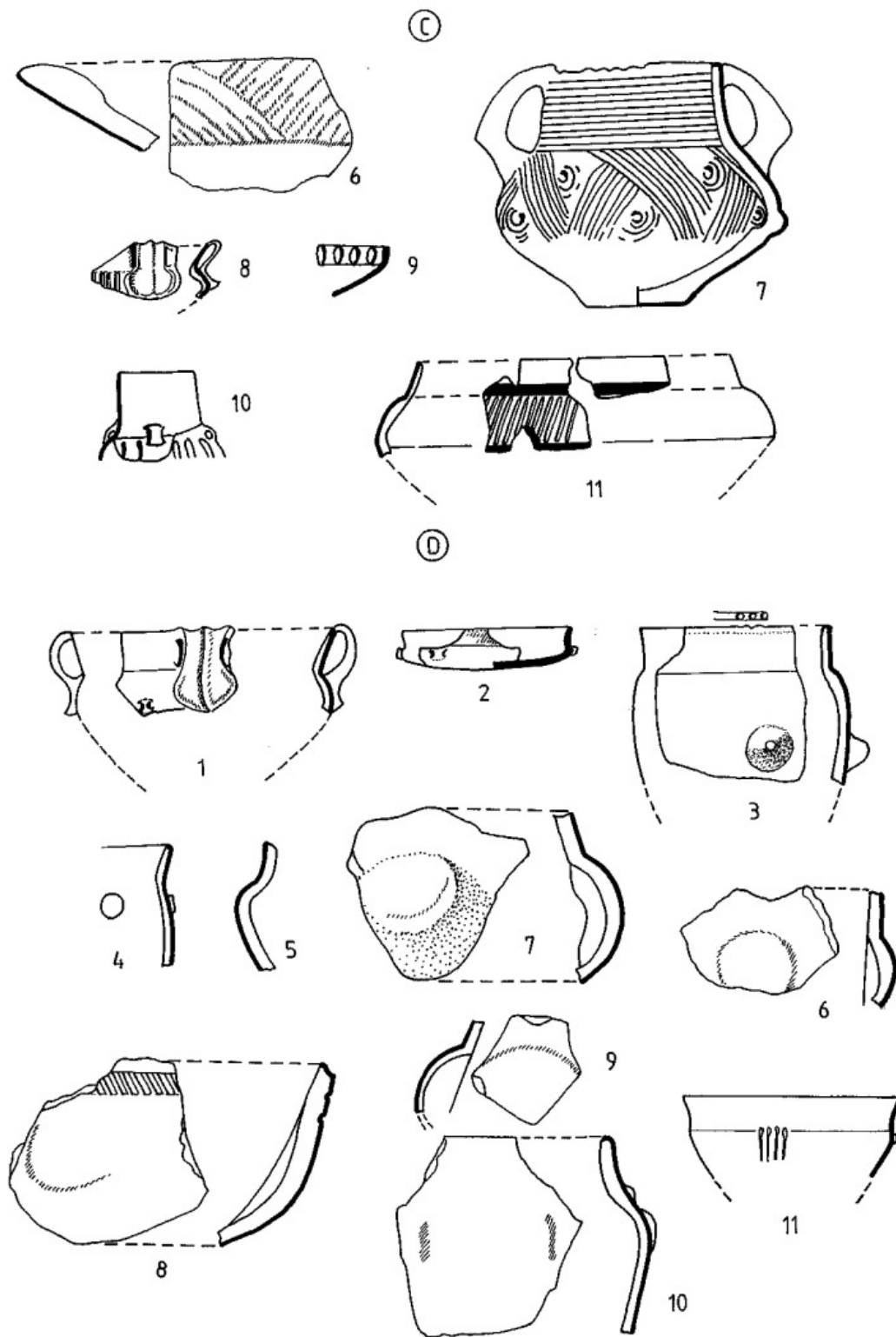
Ilie Sălceanu
Satu Mare, România
iliesalceanu@yahoo.com

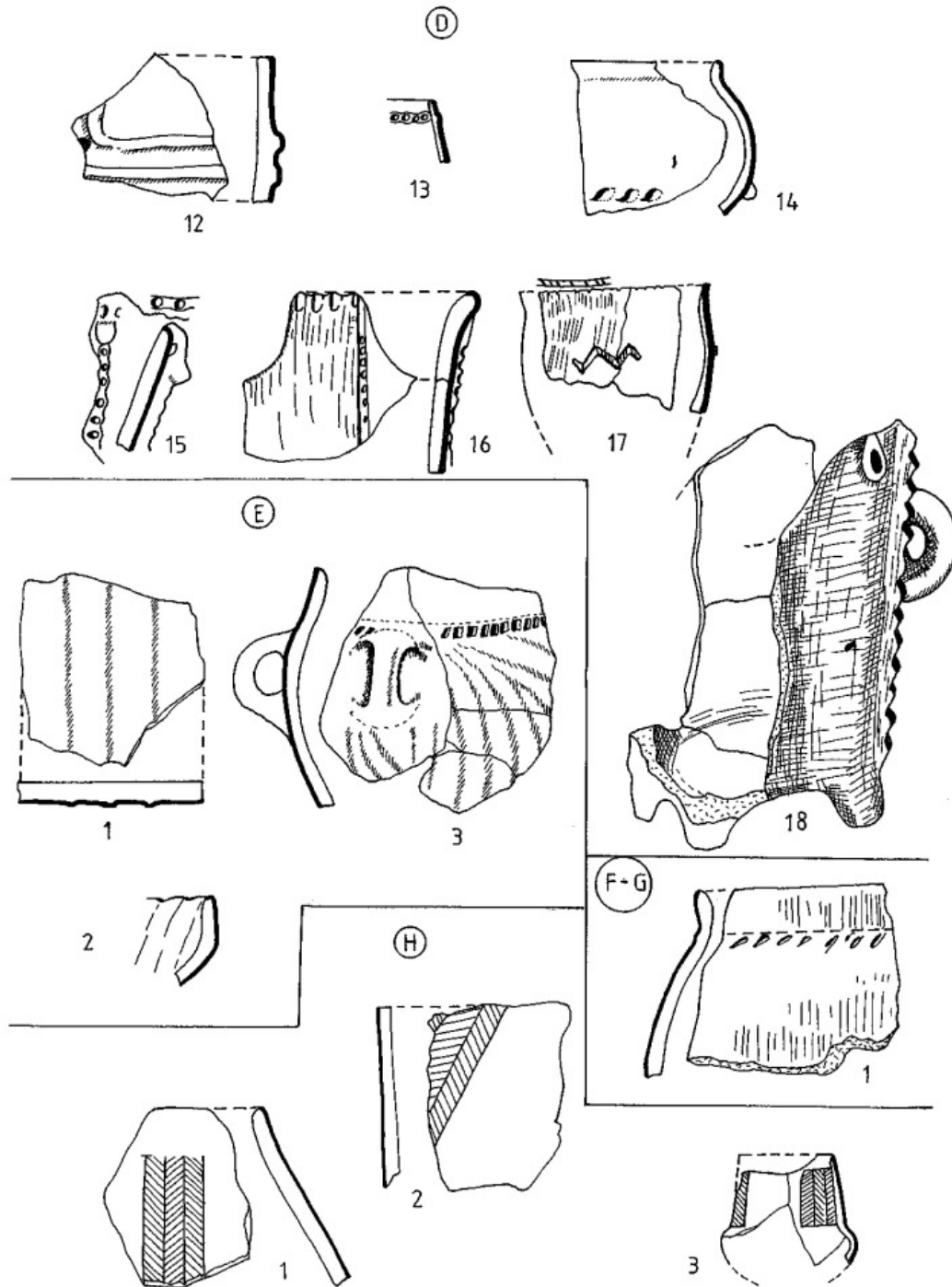
Pl. 1. Motive ornamentale. A/1-13.
Abb. 1. Verzierungsmotive. A/1-13.

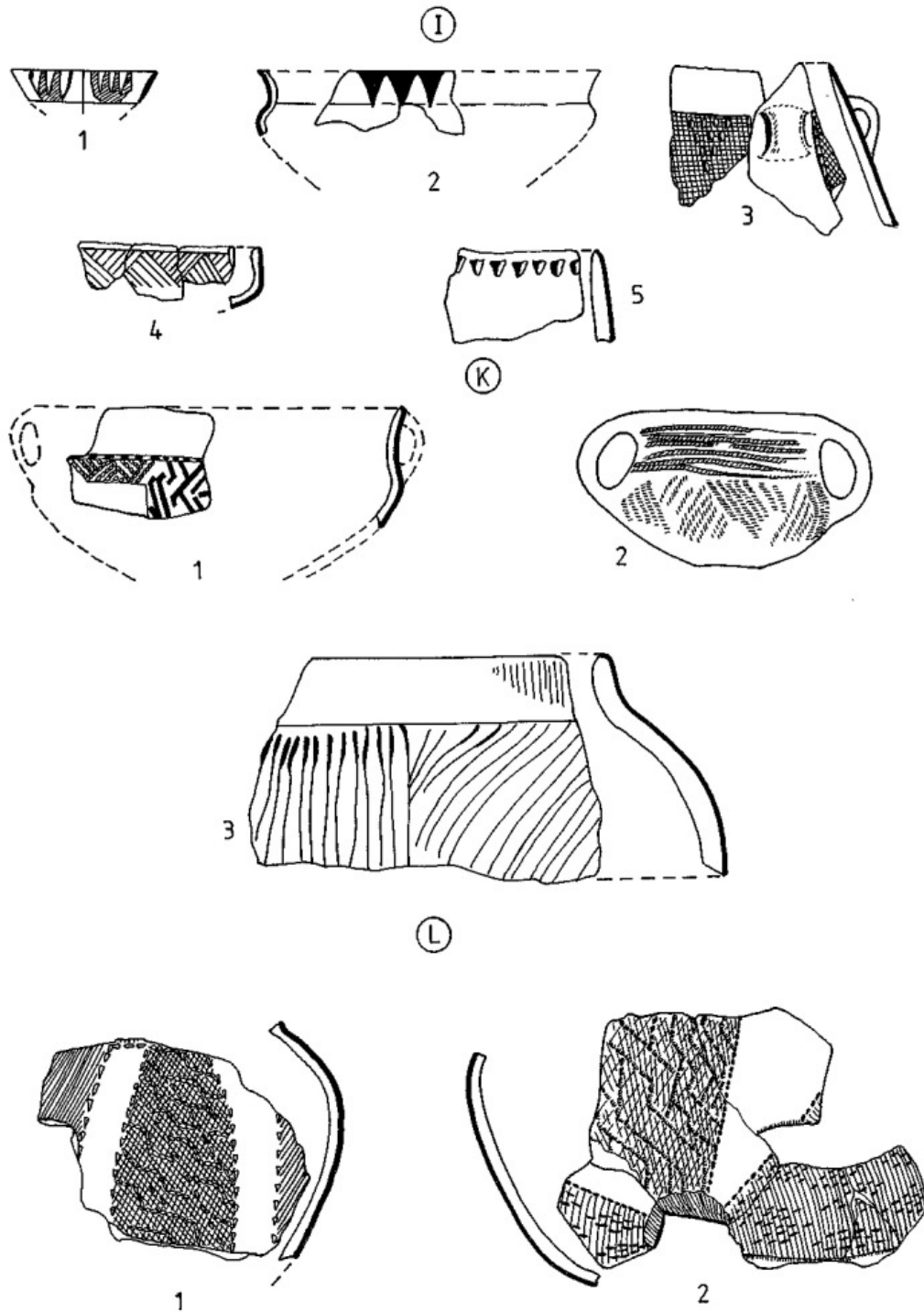
Pl. 2. Motive ornamentale. B/1-17, C/1-3.
Abb. 2. Verzierungsmotive. B/1-17, C/1-3.

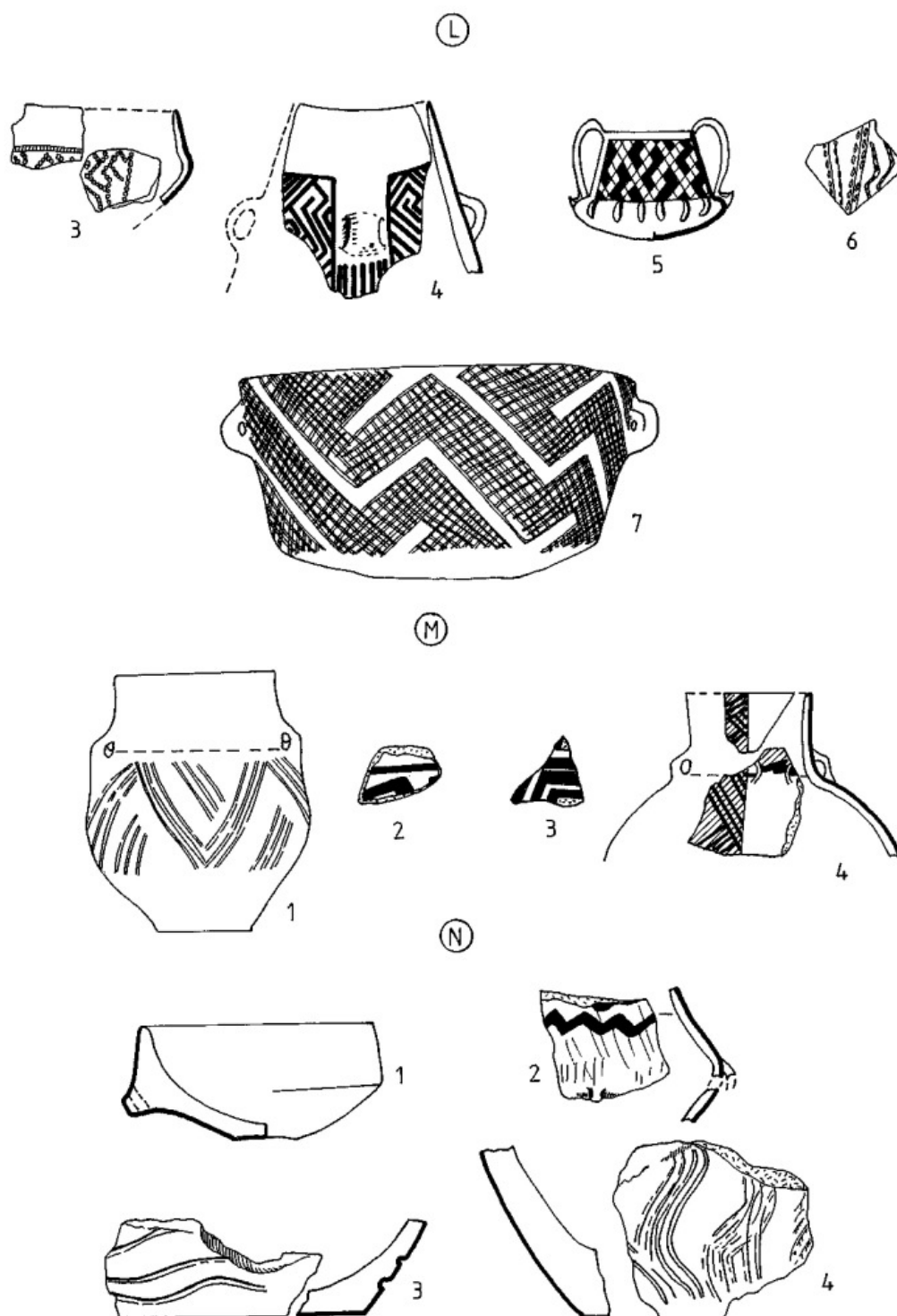
Pl. 3. Motive ornamentale. C/6-11, D/ 1-11.
Abb. 3. Verzierungsmotive. C/6-11, D/ 1-11.

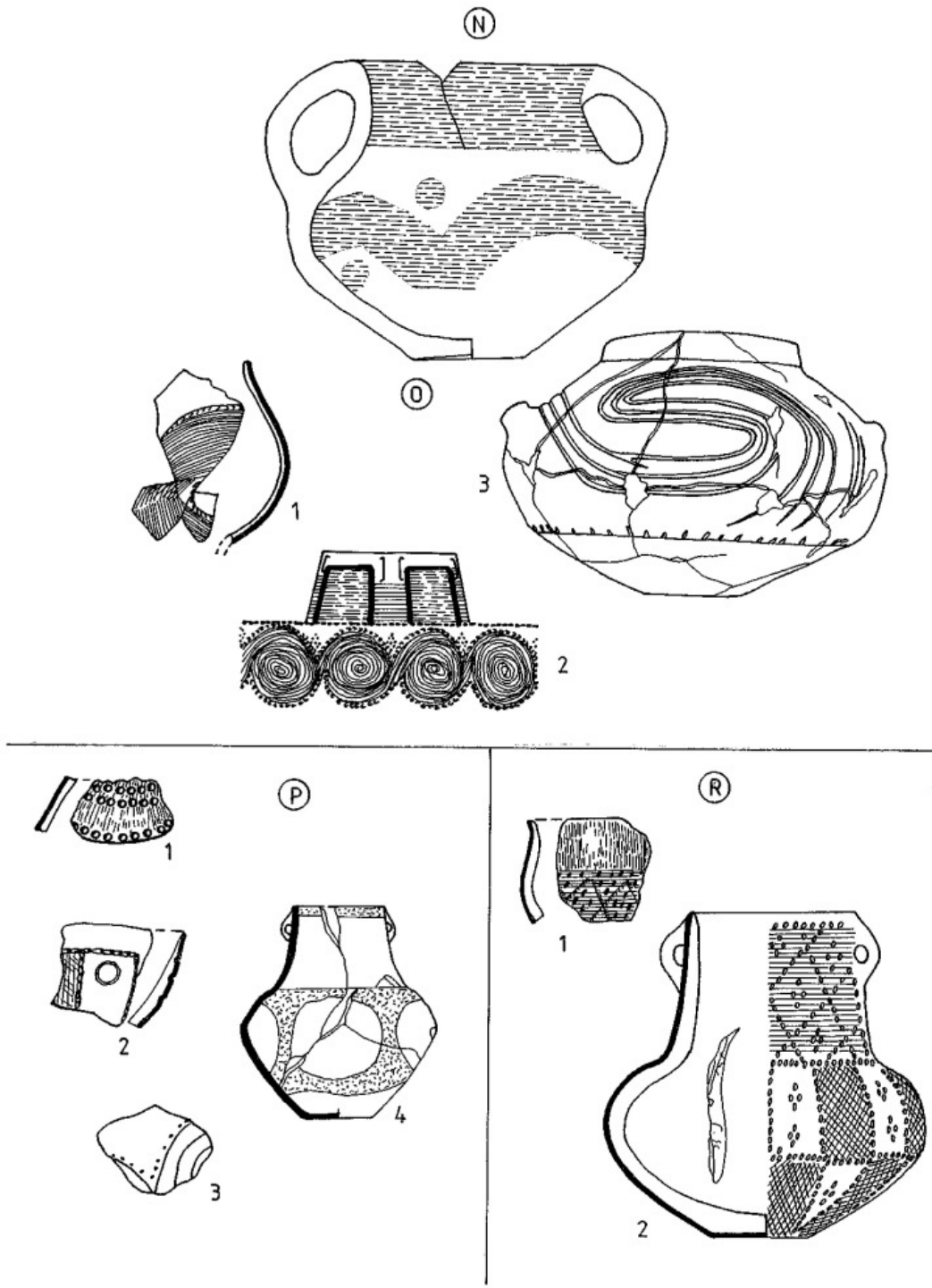
Pl. 4. Motive ornamentale. D/12-18, E/ 1-3, F-G/ 1, H/ 1-3.
Abb. 4. Verzierungsmotive. D/12-18, E/ 1-3, F-G/ 1, H/ 1-3.

Pl. 5. Motive ornamentale. I/1-5, K/ 1-3, L/1-2.
Abb. 5. Verzierungsmotive. I/1-5, K/ 1-3, L/1-2.

Pl. 6. Motive ornamentale. L/3-7, M/1-4, N/1-4.
Abb. 6. Verzierungsmotive. L/3-7, M/1-4, N/1-4.

Pl. 7. Motive ornamentale. N/1, O/1-3, P/ 1-4, R/ 1-2.
Abb. 7. Verzierungsmotive. N/1, O/1-3, P/ 1-4, R/ 1-2.